

Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve
Dayanışma Vakfı
The Turkish Foundation for Science and
Collaboration of Accounting Academician

MODAVICA2018

SEPTEMBER 13 -15, 2018
NEVŞEHİR / CAPPADOCIA TURKEY

İ. İ. B. F.

Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF
Hacı Bektaş Veli University

Abstract Proceedings of MODAV International Conferences on Accounting
Issue: 2 / December 2018

MODAVICA2018

Abstract/Full Paper Proceedings of the 15th International Conference on
Accounting
Theoretical and Philosophical Dimensions of Accounting and Auditing

Edited by Beyhan MARŞAP and Can ÖZTÜRK

Editors

Prof. Dr. Beyhan MARŞAP
Gazi University
Department of International Trade
Ankara, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Can ÖZTÜRK
Çankaya University
Department of Management
Ankara, Turkey

@2018 PUBLISHED ONLINE

Date of Publication: December 31, 2018

Conference webpage : <http://modavica2018.modav.org.tr/index.php?lang=en>
Publication type : Abstract proceedings of MODAV conferences
Paper acceptance process : A double blind peer-reviewed process conducted by an international panel of reviewers

In collaboration with

Accounting Academician Collaboration Foundation of Turkey

&

İ. İ. B. F.

Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF
Hacı Bektaş Veli University

Sponsored by

Scientific Committee

- Prof. Dr. Durmuş Acar, Mehmet Akif Ersoy University, Turkey
- Prof. Dr. Nalan Akdoğan, Başkent University, Turkey
- Prof. Dr. Rafet Aktaş, Yıldırım Beyazıt University, Turkey
- Prof. Dr. Ümmühan Aslan, Şeyh Edebali University, Turkey
- Prof. Dr. C. Richard Baker, Adelphi University, USA
- Prof. Dr. Çağnur Balsarı, Dokuz Eylül University, Turkey
- Prof. Dr. Ercan Bayazıtlı, Ankara University, Turkey
- Prof. Dr. Nuran Cömert, Marmara University, Turkey
- Prof. Dr. Orhan Çelik, Ankara University, Turkey
- Prof. Dr. Hüseyin, Dalgar, Mehmet Akif Ersoy University, Turkey
- Prof. Dr. Fatih Dalkılıç, Dokuz Eylül University, Turkey
- Prof. Dr. Volkan Demir, Galatasaray University, Turkey
- Prof. Dr. Fatih Coşkun Ertaş, Atatürk University, Turkey
- Prof. Dr. Giuseppe Galassi, Parma University, Turkey
- Dr. Aulent Guri, Supreme Audit Institution of Albania, Albania
- Prof. Dr. Ümit Gücenme Gençoğlu, Uludağ University, Turkey
- Prof. Dr. Recep Güneş, İnönü University, Turkey
- Prof. Dr. Kadir Gürdal, Ankara University, Turkey
- Prof. Dr. Yoshiaki Jinnai, Tokyo Keiazai University, Japan
- Prof. Dr. İdil Kaya, Galatasaray University, Turkey
- Prof. Dr. Selahattin Karabınar, İstanbul University, Turkey
- Prof. Dr. Reşat Karcıoğlu, Atatürk University, Turkey
- Prof. Dr. Tunç Köse, Eskişehir Osmangazi University, Turkey
- Prof. Dr. Yasemin Köse, Bülent Ecevit University, Turkey
- Prof. Dr. Ganite Kurt, Hacı Bayram Veli University, Turkey
- Prof. Dr. Juan Lanero, Leon University, Spain
- Prof. Dr. Beyhan Marşap, Hacı Bayram Veli University - MODAV, Turkey
- Prof. Dr. Mehmet Özbirecikli, Mustafa Kemal University, Turkey
- Prof. Dr. Gökhan Özer, Gebze Teknik Üniversitesi, Turkey
- Prof. Dr. Yıldız Özerhan, Hacı Bayram Veli University, Turkey
- Prof. Dr. Azzem Özkan, Erciyes University, Turkey
- Prof. Dr. Seval Selimoğlu, Anadolu University, Turkey
- Prof. Dr. Fatma Tektüfekçi, Dokuz Eylül University, Turkey
- Prof. Dr. Alexandru Trifu, University “Petre Andrei” of Iasi, Romania
- Prof. Dr. Zeynep Türk, Korkut Ata University, Turkey
- Prof. Dr. Şaban Uzay, Erciyes University, Turkey

Prof. Dr. Serap Yanık, Hacı Bayram Veli University, Turkey
Prof. Dr. Süleyman Yükçü, Dokuz Eylül University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Gülşah Atağan, Dokuz Eylül University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Bilge Leyli Elitaş, Yalova University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Deniz Umut Erhan, Başkent University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Duygu Anıl Keskin, İstanbul University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Seyhan Çil Koçyiğit, Hacı Bayram Veli University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Dina Lvova, Saint Petersburg University, Russia
Assoc. Prof. Dr. Fevzi Serkan Özdemir, İzmir Demokrasi University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Arzu Özsözgün, Yıldız Teknik University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Can Öztürk, Çankaya University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Zafer Sayar, TURMOB, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Şerife Subaşı, Şeyh Edebali University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. İlker Kıymetli Şen, İstanbul Ticaret University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Şükran Tanç, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Ahmet Tanç, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Tuğba Uçma Uysal, Muğla Sıtkı Koçman University, Turkey

Organizing Committee

Prof. Dr. Beyhan Marşap, MODAV; Hacı Bayram Veli University, Turkey

Prof. Dr. Alper Aslan, Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Prof. Dr. Yıldız Özerhan, Hacı Bayram Veli University, Turkey

Prof. Dr. Serap Yanık, Hacı Bayram Veli University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Seyhan Çil Koçyiğit, Hacı Bayram Veli University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Şükran Tanç, Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Ahmet Tanç, Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Can Öztürk, Çankaya University, Turkey

Dr. Soner Gökten, Başkent University, Turkey

Dr. Pınar Okan Gökten, Hacı Bayram Veli University, Turkey

Dr. Burcu Nazlıoğlu, Hacı Bayram Veli University, Turkey

Research Assist. Eda Köse, Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Research Assist. İbrahim Yağlı, Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Research Assist. Serkan Derici, Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Content

Conference Program.....	i
Muhasebede Mantık ve Felsefenin Ayak İzleri / Prof. Dr. Ömer LALİK.....	1
Theoretical Insights on Integrated Reporting and Externalities / Assoc. Prof. Seçil SİGALI - Prof. Dr. Çağnur KAYTMAZ BALSARI	49
The Education-related Developments in Accounting Profession in Turkey: A Comparative Review with International Education Standards / Prof. Dr. Mehmet ÖZBİRECİKLİ - Assoc. Prof. İlker KIYMETLİ ŞEN	50
Case Study: Performance Audit on Air Quality in Albania / Dr. Aulent GURI	51
Kurumsal Risk Yönetimi ve Siyah Kuğular / Doç. Dr. Tuğba UÇMA UYSAL - Prof. Dr. Ganite KURT	52
Vekâlet Teorisi Bağlamında Denetim Faaliyetlerinin ve Kontrol Sistemlerinin Yönetim Riskine Etkisi: Küçük ve Orta Boy İşletmelerde Bir Uygulama / Özlem ÖNER - Dr. Öğr. Üyesi Metin UYAR.....	69
İç ve Bağımsız Denetçiler Arasındaki İlişkilerin, Üst Yönetim Desteğinin ve İç Denetimin Bağımsızlığının İç Denetimin Etkinliği Üzerindeki Etkileri / Prof. Dr. Gökhan ÖZER - Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜNLÜK - Bil. Uzm. Kübra OKUTAN	70
İç Denetim Felsefesi / Tuğçe BAYRAK	71
Finansal Raporlama ve Denetim Uygulamaları Kapsamında Davranışsal Muhasebe Teorisine Bakış / Dr. Engin ERGÜDEN - Prof. Dr. A. Fatih DALKILIÇ - Doç. Dr. Can Tansel KAYA - Doç. Dr. A. R. Zafer SAYAR.....	72
Denetim Kültürünün Yeni Yol Haritası: İş Dünyasındaki Yeni Sistemlerle Bütünleşme / Prof. Dr. Seval KARDEŞ SELİMOĞLU - Arş. Gör. Gül YEŞİLÇELEBİ.....	73
Ölümü Yadsıma Aracı Olarak Muhasebe: Kavramsal Bir Eleştiri / Dr. Öğr. Üyesi Ömer YAZAN....	74
Denetime Ahlak Felsefesi Penceresinden Bir Bakış, Etik Değerler ve Faydacılık Çatışması Üzerine Bir İnceleme / Prof. Dr. Beyhan MARŞAP - Doç. Dr. Bilge Leyli ELİTAŞ - Dr. Öğr. Üyesi Zeki YANIK - Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur T. ALTINAY	75
Etik Teoriler Işığında Bağımsız Denetim ve BİST’de Bir Araştırma / Doç. Dr. Gönül İpek ALKAN	77
Vergi Kaçırma Amaçlı Muhasebe Hileleri Üzerine Bir İnceleme / Dr. Öğr. Üyesi Münevver KATKAT ÖZÇELİK	78
The Audit Philosophy, Determinant for Firm Philosophy / Prof. Alexandru TRIFU	79
What story do the transparency reports on the market for audit services - The case of the Republic of Macedonia? / Zorica Bozhinovska LAZAREVSKA.....	80
Yönetim Muhasebesinin Yeni Paradigması: Bütünleştirme / Prof. Dr. Tunç KÖSE - Arş. Gör. Dr. Şafak AĞDENİZ	81

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları ile İşe Bağlılıkları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Yalova İli Örneği / Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT - Doç. Dr. Bilge Leyli ELİTAŞ	82
Muhasebe Meslek Etiği Eğitimi ile Mesleki Değerler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi / Dr. Öğr. Üyesi Naciye GÖKÇE - Dr. Öğr. Üyesi Tülay TELLİOĞLU	106
Muhasebe ve Denetim Ontolojisinde E-Dönüşüm Süreci Kapsamındaki Dijital Paradigmalara Teorik ve Felsefi Açından Pragmatik Yaklaşım / Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ	107
İİBF Öğrencilerinin Muhasebe Derslerinde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Görüşleri: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği / Dr. Öğr. Üyesi Fatma TEMELLİ	108
Bilişim Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Denetimine Katkısı / Dr. Öğr. Üyesi Azize ESMERAY	109
Bir Entelektüel Göçün Anatomisi: Fritz Neumark, Türk Kamu Mali Yönetiminin ve Devlet Muhasebe Sisteminin İnşası / Dr. Öğr. Üyesi Ceray ALDEMİR - Doç. Dr. Gülşah ATAĞAN	110
Muhasebe Alanındaki Ulusal Doktora Tezlerinin Bibliyometrik Analizi / Öğr. Gör. Dr. Tolga YEŞİL - Dr. Öğr. Üyesi Fatma AKYÜZ	112
Soyut Hesaplamanın Ortaya Çıkışında Muhasebenin Etkisi / Öğr. Gör. Sevgi ŞEKER - Arkeolog Öğr. Gör. Fatma ŞEKER	114
Sera Gazı Emisyon Raporlaması Bir Tercih Mi Yoksa Zorunluluk Mu? Kuramsal Bir Değerlendirme / Dr. Pınar OKAN GÖKTEN - Prof. Dr. Beyhan MARŞAP - Dr. Öğr. Üyesi Soner GÖKTEN	115
Muhasebe Teorisi ve Yeni Kavramsal Çerçeve'ye Göre Varlık, Borç ve Özkaynak Kavramlarının Tanımı ve Sunumu: Ülkelerarası Karşılaştırma / Öğr. Gör. Dr. Banu SULTANOĞLU - Prof. Dr. Yıldız ÖZERHAN	117
Delegation of investment decisions within the framework of management incentive packages - A <i>principal-agent approach considering taxation at the principal and agent levels</i> / Hülya ÇELEBİ..	118
Şirketlerdeki İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerine Ait Rollerin Yöneticilerin Algıları Üzerine Etkilerinin İncelenmesi: Gaziantep, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri Örneği / Prof. Dr. Recep GÜNEŞ - Arş. Gör. Hande KAYGUSUZOĞLU	119
İç Denetim Anlayışındaki Değişiklikler ve Gelişmeler / Dr. Öğr. Üyesi Birsal SABUNCU	121
Kamu İç Denetçilerinin Risk Değerlendirme Faaliyetlerine Yönelik Bir Öneri: Bulanık Çıkarım Sistemlerinin Kullanılması / Dr. Öğr. Üyesi Hakan SELDÜZ - Dr. Öğr. Üyesi Nurullah UMARUSMAN	122
Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Koşullu ve Koşulsuz İhtiyatlılık Uygulamaları Açısından Değerlendirilmesi: Finansal Tabloların İhtiyatlılığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Bir Literatür Araştırması / Arş. Gör. Dr. Gizem ÇOPUR VARDAR	123
UFRS ile Finansal Raporlamaya İlişkin Teorik Çerçeve / Arş. Gör. Sinem ATEŞ	125
Büyük Sorgulama: Muhasebe ve Şiddet İlişkisi / Doç. Dr. R. Şebnem YAŞAR - Prof. Dr. Süleyman YÜKÇÜ	126
Karlılığın Sürdürülebilirliği: Temel Muhasebe Karlılığı Göstergeleri Etrafında Seçilmiş ISO 500 Firmaları için Bir Uygulama / Prof. Dr. Alper ASLAN - Buket ALTINÖZ	127

Muhasebe-Kültür İlişkisi ile İlgili Çalışmaların İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi / Dr. Öğr. Üyesi Züleyha YILMAZ - Öğr. Gör. Dr. Zeynep ŞAHİN	128
Bağımsız Denetimde Duygusal Zeka: Bağımsız Denetçiler Üzerine Bir Araştırma / Dr. Öğr. Üyesi Osman Nuri ŞAHİN - Prof. Dr. Şaban UZAY	129
Yaratıcı Muhasebe Uygulamalarının Denetime Etkisi: İmalat Sanayi Sektöründe Uygulama / Dr. Öğr. Üyesi Tuba Derya BASKAN - Arş. Gör. Selda KORGA	131
The Effect of Voluntary Audit Firm Switch on Audit Quality / Assoc. Prof. Alpaslan YAŞAR - Dr. Neriman YALÇIN	146
Bağımsız Denetimde Mesleki Şüphencilik, Mesleki Şüphencilğin Ölçülmesi ve Meslek Mensupları Üzerinde Bir Araştırma / Doç. Dr. Erdal YILMAZ	147
Muhasebede Etik, Mesleki Değerler, Etik ve Tutum, IES 4 Kapsamında İnceleme / Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur BUYRUK AKBABA	149
Etik Çerçevesinde Muhasebe Hukuku ve Vergi Hukukunun Hile Kavramına Bakışı ve Meslek Mensuplarının Sorumluluğu / Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SOMUNCU - Dr. Öğr. Üyesi Azize ESIMERAY	150
Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Yalova İli Örneği / Prof. Dr. Beyhan MARŞAP - Doç. Dr. Bilge Leyli ELİTAŞ - Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT	151
Mevcut Muhasebe Paradigmasında Üretim Ürünleri Anomalisi / Doç. Dr. Duygu ANIL KESKİN - Prof. Dr. Selahattin KARABINAR - Dr. Öğr. Üyesi Elçin ŞİŞMANOĞLU	179
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesi ve Raporlanması Üzerine Eleştirel ve Kuramsal Tartışmaların Değerlendirilmesi / Dr. Buket ATALAY - Dr. Pınar OKAN GÖKTEN - Dr. Öğr. Üyesi Soner GÖKTEN	181
Karbon Maliyetlerinin Yönetiminde Sürdürülebilirlik Felsefesi Yaklaşımı: Lisanssız Elektrik Üretimi Örneği / Arş. Gör. Dr. Nur FİDANCI - Prof. Dr. Süleyman YÜKÇÜ	183
Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Kalitesi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Uygulama / Öğr. Gör. Dr. Abdurrahman GÜMRAH - Doç. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ	185
Geleneksel Raporlamadan Entegre Raporlamaya Geçiş / Dr. Öğr. Üyesi Aysel GÜNEY	187
Muhasebe Süreçlerinin Yönetilmesinde Davranışsal Muhasebe / Prof. Dr. Süleyman YÜKÇÜ - Öğr. Gör. Canan YÜKÇÜ - Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz İÇERLİ	188
Türk Ticaret Kanununda Sermayenin Korunmasına Yönelik Alınan Önlemlerin Etkinliğinin Analizi / Prof. Dr. Selahattin KARABINAR - Öğr. Gör. Dr. Fırat ALTINKAYNAK	199
Muhasebe Teorisi ve Uygulamaları Açısından Muhasebe Bilgisinin Niteliksel Özellikleri / Dr. Betül Şeyma ALKAN	201
Kadın Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirketlerin Risk Açıklamaları Üzerindeki Rolü: BİST Örneği / Prof. Dr. Azzem ÖZKAN - Arş. Gör. Dr. Filiz ÖZŞAHİN KOÇ	202
Hangi Türde Bir Lider Hileyi Önleyebilir? Değer İlgililiği Teorisi ve Hile Elması Modeli Çerçevesinde Kuramsal Bir Bakış Açısı / Dr. Öğr. Üyesi Soner GÖKTEN - Cansu TANYOLAÇ - Dr. Buket ATALAY	218

Örgüt Üst Kademesindeki Kara Üçlemenin Stratejik Muhasebe-Finansman Kararları ve Sonuçları Üzerindeki Etkileri / Dr. Elif UMUT	219
Uluslararası Değerleme Standartlarında Etik İlkeler ve Uluslararası Denetim Standartları ile Karşılaştırmalı İncelenmesi / Medine TÜRKCAN - Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN	220
Hileli Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetçinin Sorumluluğu / Dr. Öğr. Üyesi H. Pınar KAYA - Prof. Dr. Şaban UZAY	221
Muhasebe ve Finans Eğitimi Alan Öğrencilerin Meslek Mensuplarının Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeyine Yönelik Algıları / Prof. Dr. Derviş BOZTOSUN - Doç. Dr. Semra AKSOYLU - Öğr. Gör. Emre Hayri BARAZ - Arş. Gör. Fatih ALTINIŞIK.....	222
Denetçi Bağımsızlığının Denetimin Katma Değeri Üzerine Etkisi / Öğr. Gör. Kadir GÖKOĞLAN - Doç. Dr. Ahmet TANÇ	224
Kurumsal Yönetim ile İlgili Düzenlemelerin Berlin'in Özgürlük Kavramları Açısından Değerlendirilmesi / Dr. Öğr. Üyesi Duygu ŞENGÜL ÇELİKAY	225
Entegre Raporlama, Değer Yaratma ve Entelektüel Katma Değer Katsayısı: BİST Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Uygulama / Dr. Öğr. Üyesi Filiz YÜKSEL	226
Kar Tanımının Muhasebe Kuramındaki Gelişimi ve Günümüzde Finansal Raporlardaki Sunumunun Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi / Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN / Öğr. Gör. Dr. Banu SULTANOĞLU	227
İhtiyatlılık Kavramı Üzerine Yeniden Düşünmek: Teorik ve Ampirik Literatürden Kanıtlar / Prof. Dr. İdil KAYA - Arş. Gör. Destan Halit AKBULUT	228
Competency-Based Approaches and Accounting Education: A Critical Literature Review / Assist. Prof. Rim KHEMIRI	230
The Crossover Between Impression Management Theory and Accounting / Dr. Burcu NAZLIOĞLU - Prof. Dr. Yıldız ÖZERHAN.....	250
Devlet Muhasebesinde Muhasebe Sistemleri ve Tam Tahakkuk Sisteminin DMS 1 – Mali Tabloların Sunulması Standardı Açısından Değerlendirilmesi / Prof. Dr. S. Serap YANIK - Doç. Dr. Can ÖZTÜRK.....	260

Kadın Yönetim Kurulu Üyelerinin Şirketlerin Risk Açıklamaları Üzerindeki Rolü: BİST Örneği

Prof. Dr. Azzem ÖZKAN*

Arş. Gör. Dr. Filiz ÖZŞAHİN KOÇ**

Öz

Uluslararası finansal krizler ve şirket skandalları neticesinde yapılan ulusal ve uluslararası düzenlemelere göre, şirketlerin mevcut ve potansiyel yatırımcılarını bilgilendirmesi için finansal ve finansal olmayan bilgilerin yanında maruz kaldıkları veya kalma ihtimali bulunan risklerini de açıklamaları gerekmektedir. Bu çalışmada da (vekâlet teorisi kapsamında) Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören imalat sanayinde faaliyette bulunan şirketlerin yönetim kurulunda yer alan kadın yöneticilerin şirketlerin risk açıklamalarındaki rolleri ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, şirketlerin açıkladıkları riskler bakımından kadın ve erkek yöneticiler arasında fark olup olmadığını tespit etmektir. Söz konusu amaç doğrultusunda BİST'te işlem gören 116 adet imalat sanayi işletmesinin 2013-2017 yılları arasındaki verileri incelenmiştir. Bu veriler Kamuyu Aydınlatma Platformundan, şirketlerin faaliyet raporlarından, finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile kurumsal yönetim uyum raporlarından ve datastream veri tabanından elde edilmiştir. Çalışmada şirketlerin yönetim kurullarında yer alan kadın üye ile erkek üye sayılarının normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu bakımdan şirketlerin açıkladıkları riskler ile kadın yönetim kurulu üyelerinin rolü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki-farklılık analizi yapılamamıştır. Bu sebeple bir fikir vermesi bakımından tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vekâlet Teorisi, Risk Açıklama

The Role on the Risk Disclosure of the Members of the Women Board Of Directors: BIST Sample

Abstract

According to national and international regulations on the basis of international financial crises and corporate scandals, companies need to disclose the risks that they are exposed to or are likely to suffer as well as financial and non-financial information in order to inform their existing and potential investors. In this study (within the scope of the agency theory) the roles of women managers on the risk disclosure of companies in the board of directors the companies operating in the manufacturing industry traded in Istanbul Stock Exchange (BIST) are discussed. In this context the aim of the study is to determine whether there is a difference between men and women in terms of the risks that the

*Erciyes Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, azzem@erciyes.edu.tr)

**“Corresponding Author”, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, filiz.ozsahin@nevsehir.edu.tr

companies disclosure. For this purpose, 116 firms traded in the Istanbul Stock Exchange (BIST) was examined for the period 2013-2017. The data are compiled from Public Disclosure Platform, company's annual reports, the financial statements footnotes and explanations and the corporate governance compliance reports and the DataStream database. In the study, it was determined that the numbers of male and female members in the board of directors of the companies did not show normal distribution. In this respect, a statistically significant relationship-difference analysis was not conducted between the risk disclosures of the companies and the role of the women's board members. For this reason, descriptive statistics are given in order to give an idea.

Keywords: Agency Theory, Risk Disclosure

1. GİRİŞ

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğunda kadınların yönetim kurulunda ve üst düzey yönetimde yer alması gerektiğine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bahse konu düzenlemelere göre; menkul kıymetler borsasında işlem gören şirketlerin yönetim kurullarında kadın ve erkek üyeler arasında bir denge kurulması gerekmektedir. Türkiye’de de Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, şirketlerin yönetim kurulunda en az bir kadın üye bulunması ile ilgili bir düzenleme yapılmıştır. Ancak söz konusu düzenleme emredici nitelikte değil, “uygula uygulamıyorsan açıkla” prensibi gereğince tavsiye niteliğinde olup şirketler için zorunlu değil gönüllü bir uygulamadır.

Uluslararası finansal krizler ve şirket skandalları neticesinde şeffaflığın sağlanması ve yatırımcıların güveninin kazanılması için de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kurumsal yönetim ve risk açıklamasına ilişkin bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda hisse senedi borsada işlem gören şirketlerin faaliyet raporları ve finansal tablo dipnotlarında şirketlerin karşılaşılabilecekleri risklerini açıklamaları gerekmektedir.

Şirketlerin risklerinin açıklanması vekâlet teorisi kapsamında gerçekleşmekte olup, şirketlerin risklerinin açıklamasında vekil konumunda olan yöneticiler etkin bir rol üstlenmektedir. Bu bakımdan çalışmanın amacı, vekâlet teorisi kapsamında şirketlerin kadın yönetim kurulu üyelerinin şirketlerin risk açıklamalarındaki rollerini tespit etmektir. Bu kapsamda çalışmada öncelikle açıklama teorileri incelenecek, daha sonra risk açıklama konusunda bilgi verilecektir. Konuya ilişkin literatür incelemesinden sonra BİST’de işlem gören ve imalat sanayiinde faaliyette bulunan sermaye şirketlerinin 2013-2017 yılları arasında açıkladıkları riskler üzerinde kadın yöneticilerin etkili olup olmadığı araştırılacaktır.

2. AÇIKLAMA TEORİLERİ

Christensen ve Demiski (2003)’ye göre açıklama teorisi bir dizi olguları açıklayan bilgi seti anlamına gelmektedir. Şirket yöneticilerinin bilgileri açıklamaya yönelik motivasyonunu ifade eden pek çok

açıklama teorisi (bilgi asimetrisi, sinyal, politik maliyetler, sermaye ihtiyacı, paydaş ve meşruluk teorileri, fayda/maliyet ve vekâlet teorisi) bulunmaktadır (Muzahem 2011, 11).

Risk açıklamaları kapsamında çalışmada bilgi asimetrisi, sinyal, pozitif muhasebe, sermaye ihtiyacı, paydaş, meşruluk, fayda/maliyet ve vekâlet teorileri kısaca incelenmiştir.

2.1. Bilgi Asimetrisi Teorisi

Asimetrik bilgi bir piyasada iktisadi faaliyette bulunan bir tarafın, diğer tarafa göre daha fazla bilgiye sahip olması (aynı seviyede bilgiye sahip olmaması) olarak tanımlanmaktadır. Yani bilgiye ulaşım imkânı taraflar arasında eşit değilse asimetrik bilgi söz konusudur (Ekiz 2006, 24).

Açıklama teorisi, bilgi asimetrisinin azaltılması için daha fazla raporlamanın ve açıklamanın yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır (Kothari ve diğerleri 2009, 1664). Dolayısıyla yöneticilerin, şirketlerin faaliyetlerini yerine getirirken karşılaşılabileceği ve performansına etki edebilecek olan risklerle ilgili daha fazla açıklama yapmaları gerekmektedir (Muzahem 2011, 13).

2.2. Sinyal Teorisi

Sinyal teorisi şirket yönetimi ve piyasa arasında bilgi asimetrisi olduğunu varsayar. Teoriye göre yöneticiler işletmenin riski ve karlılığı ile ilgili bilgi sunmak için sermaye yapılarını değiştirirler (Sevil ve diğerleri 2013, 118). Teoriye göre işletmenin sermaye yapısı kararları, işletme dışındaki bilgi kullanıcılarına işletmenin durumu ile ilgili sinyal vermektedir (Dizdarlar ve diğerleri 2013, 315). Zira teoriye göre, bir işletmenin finansman tercihinde borçlanmaya veya özsermayeye ağırlık vermesi piyasa için bir işaret niteliği taşımakta olup yatırımcıların, bir işletmenin başarısına ilişkin beklentileri, o işletmenin finansman tercihlerine bakarak oluşmaktadır. Zira sermaye yapısı kararlarına bağlı olarak ortaya çıkan borç/özsermaye oranı yatırımcılar için bir sinyal niteliğindedir (Oruç 2010, 36).

Piyasaya gönderilen sinyalleri alan yatırımcılar, şirketin hangi risk sınıfında yer aldığını ve şirketin değerinin ne olması gerektiği hususunda bilgi sahibi olmaktadır (Sayman 2012, 60).

Linsley ve Shrides (2005, 293) sinyal teorisi ve vekâlet teorisinin gönüllü risk açıklamaları için en uygun teoriler olduğunu ileri sürmektedirler. Shrides ve Linsley (2003) yöneticilerin şirketlerinin diğer şirketlerden risk yönetimi açısından daha ileride olduğuna dair piyasalara işaret vermekte ve risk bilgilerini açıklamada bazı şirketleri teşvik eden üstün risk yöneticileri olduğunu iddia etmektedirler (Muzahem 2011, 17).

Sinyal teorisi, kapsamında işletmeler piyasalara sinyal göndererek (açıklama yaparak) performansları ile ilgili önemli mesajlar iletebilmektedir. Bu da işletmeleri doğrudan doğruya sermaye piyasasıyla iletişime geçirmektedir. Bu durum işletmenin hisse senedi fiyatına ve fonlama maliyetine yansımaktadır. Zira yapılan araştırmalar (Glosten ve Milgrom, 1985; Copeland ve Gali, 1983; Gray ve

Roberts, 1989; ICAEW, 1997; AICPA, 1994; Botosan, 1997; Hail, 2002) risk açıklama ile sermaye maliyeti arasında negatif ilişki olduğunu göstermektedir (Rajab 2009, 84).

2.3. Pozitif Muhasebe Teorisi (PMT): Politik Maliyetler

Pozitif Muhasebe Teorisi (PMT) şirket yöneticilerinin muhasebe politikalarının seçimi ve yeni muhasebe standartlarına nasıl tepki vereceği ile ilgili bir açıklama teorisidir (Muzahem 2011, 17). PMT'nin amacı, hisse senedi fiyatlarıyla muhasebe politikaları arasındaki ilişkinin ele alınmasıdır (Köse ve Gürkan 2014, 27).

Shrives ve Linsley (2003) politik maliyet tartışmalarının risk açıklama uygulamalarının yorumlanması için uygulanabileceğini önermektedirler. Örneğin, zayıf güvenlik koşullarından sıkıntı duyan demiryolu şirketleri halk veya medyanın baskısıyla karşılaşabileceklerdir. Bu gibi şirketler istenmeyen durumlara karşılık verebilmek için riskleri azaltacak önlemler almakta ve seyahat riskleri ile ilgili açıklayıcı bilgiler verebilmektedirler (Muzahem 2011, 19).

2.4. Sermaye İhtiyacı Teorisi

Sermaye ihtiyacı teorisi şirketlerin en düşük maliyette sermayelerini arttırabilmek için daha fazla bilgi açıkladıklarını ileri süren bir teoridir. Foster (1986) sermaye piyasalarında şirketlerin en düşük maliyette sermaye (kaynak) teminine çalıştıkları zaman, özellikle menkul kıymet ihraç şartları ve gelecekteki kazançlarla ilgili, şirketlerde risk ve belirsizliklerin olduğunu, yatırımcıların da risk varlığını ve gelecekteki nakit akışını, menkul kıymet değerlerini ve yatırım kararlarını değerlendirmede daha fazla bilgiye ihtiyaçları olduklarını ileri sürmektedir. Sonuç olarak şirketler risklerini azaltıcı bilgilerin açıklanması için teşvik edilmektedir. Bunun karşılığı olarak da şirketler en düşük maliyette sermayelerini arttırabilmektedir (Muzahem 2011, 19-20). Dolayısıyla Foster'in açıklamalarından işletmelerin sermaye (kaynak) temininde yatırımcılara menkul kıymetin getirisi ve riski konusunda verilecek bilgi ile elde edilecek sermayenin (kaynağın) maliyeti arasında doğrudan bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

2.5. Paydaş Teorisi

Paydaş teorisi kurumsal, sosyal ve çevresel açıklamalar gibi kavramları ifade etmekte olup muhasebe literatüründe yaygın olarak kullanılmaktadır. Paydaş teorisi, işletmelerin faaliyetleri ve paydaşlarının bilgi ihtiyacı yönünden desteklemesi varsayımına dayanmaktadır (Rajab 2009, 79). Dolayısıyla paydaş teorisi, sadece hissedarların çıkarlarını değil, tüm paydaşların çıkarlarını göz önüne alan bir teori olarak karşımıza çıkmaktadır (Mokhtar 2010, 56).

Paydaş teorisi faaliyet raporlarındaki risklerin açıklanması gerektiğini ileri sürmektedir. Zira bazı dış paydaşların tutumları riskle ilgili önemli baskılar oluşturabilmektedir. Bu bakımdan işletmeler hissedarların taleplerini karşılamak için riskleri açıklamalıdır. Nitekim araştırmalar açıklamaların

paydaşlar arasındaki çıkar çatışmalarını en aza indirmeyi ve kontrol etmeyi sağladığını ortaya koymaktadır (Rajab 2009, 84).

2.6. Meşruluk Teorisi

Meşruluk teorisi, bir sosyal sözleşme unsuru olarak kabul edilmekte ve ekonomik kaynakların sağlayıcısı (toplum) ile hizmetlerin sağlayıcısı (işletme) arasındaki ilişkileri yönetmekte ve düzenlemektedir (Mokhtar 2010, 58). Dolayısıyla meşruluk teorisi, toplum ile kurumsal amaçların uyumlu hale getirilmesi ve faaliyet raporlarında sosyal ve çevresel bilgilerin açıklanması aracılığıyla işletme faaliyetlerinin meşrulaştırılması çabalarını ifade etmektedir (Kavut 2010, 16). Meşruluk teorisine göre; işletmelerin gönüllü olarak yapacakları çevresel açıklamalar işletmelerin içinde yer aldıkları toplumun doğal çevreye karşı tutumuna ilişkin beklenti, kural, değer ve inançlarına uyduklarını göstererek meşruluğun sağlanmasında önemli bir araç olmaktadır (Yıldız ve diğerleri 2016, 257).

2.7. Fayda/Maliyet Teorisi

Fayda/maliyet teorisine göre işletmelerin yaptığı açıklamaların faydaları maliyetlerinden yüksekse açıklama yapmaya yönelmektedirler. Bu maliyetler sadece hazırlık maliyetleri ve bilgi maliyetlerini kapsamaz. Aynı zamanda açıklanan bilgiyle ilişkilendirilen maliyetleri de kapsar (Rajab 2009, 83). Netice itibariyle fayda/maliyet teorisi kapsamında işletmeye ait risk açıklaması yapılırken bu riskin karar vericinin kararını etkileyip etkilemeyeceği ile ilgili (önemlilik) fayda/maliyet dengesi gözetilmektedir.

2.8. Vekâlet Teorisi

Vekâlet teorisi, işletme sahipleri ile yöneticiler arasında bulunduğu varsayılan bir sözleşmedir (Memiş ve Çetenak 2012, 207). Vekâlet teorisinde, bir kişi ya da grup adına hareket eden kişiye vekil, vekilin temsil ettiği kişi ya da gruba asil denilmektedir. Asil ile vekil arasındaki ilişki ise vekâlet ilişkisi olarak tanımlanmaktadır (Yıldız ve Doğan 2012, 356). Bu ilişkide işletme sahipleri asil, yöneticiler ise vekil konumundadır (Memiş ve Çetenak 2012, 207).

Asil ve vekil arasında bilgi asimetrisi bulunmakta olup, yöneticiler hissedarlara göre işletme ile ilgili daha fazla bilgiye sahiptirler. Vekâlet teorisi, söz konusu bu bilgi asimetrisini araştırmakta olup, bilgi asimetrisini gidermek, asil ve vekil arasındaki menfaatlerin uyumlaştırılmasını sağlamak için çözümler geliştirmektedir (Kahveci 2008, 19). Bilgi açıklamaları vekâlet teorisini yönlendiren bir mekanizma olarak görülmektedir (Muzahem 2011, 15).

Şirketlerin risklerinin açıklanması vekâlet teorisi içerisinde gerçekleşmektedir. Zira şirketlerin risk açıklamasını vekil konumunda olan yöneticiler yapmaktadır. Solomon vd (2000) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, açıklamaların sayısının artması kurumsal yatırımcıların kararlarını

etkilemektedir. Çoğu yatırımcı işletmelerin riskleri nasıl yönettiğini bilmek istemektedir. Zira yatırımcılar yöneticilerden belirsizlik beklememektedir ve daha fazla açıklama yapıldığında işletmenin belirsizliği ve sermaye maliyetleri azalmaktadır (Rajab 2009, 83).

3. RİSK AÇIKLAMA

Risk, gelecekte işletmenin ekonomik durumunu olumsuz etkileme ihtimali olarak tanımlanmaktadır (GASB 2000, 9). Finansal ve ekonomik açıdan değerlendirildiğinde risk, belirsizlik ve belirsizliğin sonuçları olarak ifade edilebilir (Akın Acuner 2003, 38).

İşletmeler faaliyetlerini sürdürürken çok sayıda riskle* karşı karşıya kalabilmektedir. İşletmelerin karşılaşabilecekleri bu riskleri yönetim kurulu, denetim komitesi, iç kontrol yürütme kurulu, üst düzey yöneticiler, diğer yöneticiler, çalışanlar, bağımsız denetçi, düzenleyici kurum ve kuruluşlar, hissedarlar, kredi veren kuruluşlar, finansal analistler, müşteriler, tedarikçiler ve kamuoyu gibi hem iç hem de dış bilgi kullanıcılarına açıklamaları gerekmektedir.

Riskin açıklanması hesap verebilirliğin ayrılmaz bir parçasıdır (Allini ve diğerleri 2016, 3). Bu bağlamda risk açıklama; ilgili tarafları (iç ve dış bilgi kullanıcılarını) işletmeyi etkileyen ya da gelecekte etkileyebilecek olan fırsat, ihtimal, tehlike, zarar, tehdit ya da risklerle ilgili bilgilendirme faaliyeti olarak ifade edilebilir (Linsley ve Shrives 2006, 389).

Risk açıklamaları finansal, operasyonel ve stratejik olmak üzere üç temel kategoride sınıflandırılır. Risk açıklamaları geçmiş/gelecek, olumlu/olumsuz ve parasal/parasal olmayan olmak üzere de sınıflandırılabilir. Bununla birlikte risk açıklamaları metinler, rakamlar/tablolara ve grafik/resimler gibi üç temel açıklama formatına göre de ifade edilebilir (Ntim ve diğerleri 2013, 370-371).

Risk açıklama, hem nitel hem de nicel olabilir. Ancak nicel açıklamalar bazen daha kesin olarak görülmekte olup, doğası gereği daha spesifik ayrıntı sunarlar ve bir şirketin riskler toplamını belirli risk sınıflarına göre ölçeklendirirler (Woods ve diğerleri 2004, 5).

İşletmeler faaliyet raporlarında risklerini detaylı bir biçimde açıkladıklarında bilgi kullanıcıları daha sağlıklı karar alabileceklerdir (Miihkinen 2013, 67; Ariffin 2005, 8; Özşahin Koç ve Özkan 2016, 162). Şirketlerin faaliyet raporunda yer alan risk açıklamasının kapsamı ise, şirketin faaliyet gösterdiği

* Operasyonel riskler, piyasa riskleri, kredi riskleri, stratejik riskler, faaliyet riskleri, yasal riskler, çevresel riskler, temel iş ile ilgili riskler, denetim riskleri, doğal riskler, finansal raporlama riskleri, uygunluk riski, bilgi riski, ülke riski, itibar riski, kontrol riski, işletme içi ve işletme dışı riskler, muhasebe içi ve muhasebe dışı riskler, saf ve spekülasyon riskleri, finansal ve finansal olmayan riskler, sistematik ve sistematik olmayan riskler, iş ortamı ve sanayi riskleri, performans riskleri, personel riskleri, bilgi teknoloji riskleri, politik risk, sosyo-ekonomik riskler, kurumsal yönetimden kaynaklanan riskler, değer zinciri ve destek süreçlerinden kaynaklanan riskler, yetkilendirme riski, finansman riski, likidite riski, kur riski, faiz oranı riski, fiyat riski, sermaye yapısı ve yeterliliği riski, tahribat riski, tahmin riski ve hasar riskigibi çeşitli riskler.

ülkeye, sektöre, büyüklüğüne, yöneticilerin beklentilerine ve yasal düzenlemelere bağlı olarak değişebilmektedir (Meijer 2011, 18; Çelik 2002, 81).

4. LİTERATÜR

Literatürde risk açıklama ile ilgili yapılmış birçok akademik çalışma* bulunmakla birlikte yönetim kurulundaki cinsiyet farklılığının risk açıklama üzerindeki etkisine yönelik çalışma oldukça sınırlıdır (Macchoini ve diğerleri 2014, 15). Bu konuda Nalikka (2009) tarafından yapılan çalışmada, şirket müdürünün cinsiyetinin şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan kurumsal gönüllü açıklamalar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada Helsinki Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören şirketlerin 2005-2007 yıllarına ilişkin verileri incelenmiş ve özellikle CEO, CFO ve yönetim kurulunun cinsiyetine odaklanılmıştır. Çalışma sonucunda CFO'su kadın olan şirketlerin faaliyet raporlarında daha fazla gönüllü açıklamalara yer verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca bulgular kadın CEO ve kadın yönetim kurulu üyelerinin oranının şirketlerin faaliyet raporlarında yer alan gönüllü açıklamalar üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Macchoini ve diğerleri (2014) tarafından İtalya Kamu İktisadi Teşekkülleri üzerinde yapılan bir araştırmada yönetim kurulundaki kadın yöneticilerin oranının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde etkili olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre kadın yönetici oranının finansal olmayan risk açıklamaları üzerinde genel kanının aksine (Gul ve diğerleri 2011) negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmayı yürüten akademisyenler bunun sebebinin yönetim kurulunda ağırlıklı olarak erkeklerin bulunması ve kadınların varlığının sınırlı olması, erkek yönetim kurulu üyelerinin davranışlarını etkilemede istekli olmamasından kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Keza Nielsen ve Huse (2010) tarafından yapılan çalışmada da kadın yöneticilerin sembolik üye olarak buldukları, bu sebeple yönetim kurulunun kararlarını etkileme potansiyelinin zayıf olduğu ileri sürülmüştür. Benzer şekilde (Burke, 2000; Schein, 1973) tarafından yapılan çalışmada da kadınların yönetim kurulu faaliyetlerine katkıda bulunma yeteneği sorgulanmıştır. Bununla birlikte Allini ve diğerleri (2016) tarafından yine İtalya'daki Kamu İktisadi Teşekkülleri üzerinde yapılan araştırmada yönetim kurulu bileşiminin risk açıklama seviyeleri üzerinde önemli bir fark yarattığı tespit edilmiştir.

* Ariffin (2005); Helbok ve Wagner (2005); Linsley ve diğerleri (2006); Hossain (2008); Woods ve diğerleri (2008); Oorschot (2009); Don (2010); Linsley (2011); Oliveira ve diğerleri (2011); Savvides ve Savvidou (2012); Barakat ve Hussainey (2013); Campbell ve Rattanataipop (2013); Maffei ve diğerleri (2014); Solomon ve diğerleri (2000); Beretta ve Bozzolan (2004); Korosec ve Horvat (2005); Lajili ve Zeghal (2005); Linsley ve Shrivies (2005); Mohobbot (2005); Berger ve Gleißner (2006); Abraham ve Cox (2007); Deumes (2008); Jiang (2008); Amran ve diğerleri (2009); Chandiramani (2009); Kongprajya (2010); Mokhtar (2010); Adelopo (2011); Meijer (2011); Muzahem (2011); Greco (2012); Adamu (2013); Elshandidy ve diğerleri (2013); Zhou ve Wang (2013); Baroma (2014); Domínguez ve Gámez (2014); Marzouk (2016); Sagar ve Singh (2017) vb birçok çalışma.

Yapılan çalışmalardan da görüleceği üzere vekâlet teorisi kapsamında cinsiyetin yönetim kurulunun etkinliği konusunda farklı sonuçlar elde edildiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada da BİST’te işlem gören ve imalat sanayiinde faaliyette bulunan işletmelerin yönetim kurulunda yer alan kadınların risk açıklamaları üzerindeki rolü incelenecektir.

5. KADIN YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN ŞİRKETLERİN RİSK AÇIKLAMALARI ÜZERİNDEKİ ROLÜNE İLİŞKİN ARAŞTIRMA

Şirketlerin yönetim kurullarında kadın üyelerin bulunmasına yönelik Türkiye’de Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan “Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile, “Yönetim kurulunda en az bir kadın üye bulunur” şeklinde düzenleme yapılmıştır (SPK, 2012, Seri: IV, No: 57). Ancak söz konusu düzenleme emredici nitelikte olmayıp tavsiye niteliğindedir. Dolayısıyla yönetim kurulunda kadın üyenin yer almadığının kurumsal yönetime uyum raporu ve yıllık faaliyet raporunda belirtilmesi gerekmektedir (Aksoy 2013, 58).

Kadınların yapıları itibariyle risk almaktan erkeklere göre daha fazla kaçındıkları ve mevcut risklerin açıklanması konusunda yönetim kuruluna da etki edebilecekleri genel bir kanı olarak düşünülebilir. Bu kapsamda çalışmada benimsenen hipotez şirketlerin yönetim kurullarında kadın üye sayısı arttıkça şirketlerin daha fazla risk açıklayacağı yönündedir.

5.1. Araştırmanın Amacı

Literatürde vekâlet teorisi kapsamında cinsiyetin yönetim kurulunun etkinliği ve alınan kararlar da kadın yönetim kurulu üyelerinin rolüne ilişkin yapılmış çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada da (vekâlet teorisi kapsamında) Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören imalat sanayiinde faaliyette bulunan şirketlerin yönetim kurulunda yer alan kadın yöneticilerin şirketlerin risk açıklamalarındaki rolleri incelenecektir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, şirketlerin açıkladıkları riskler bakımından kadın ve erkek yöneticiler arasında fark olup olmadığını tespit etmektir.

5.2. Araştırmanın Veri Seti ve Sınırları

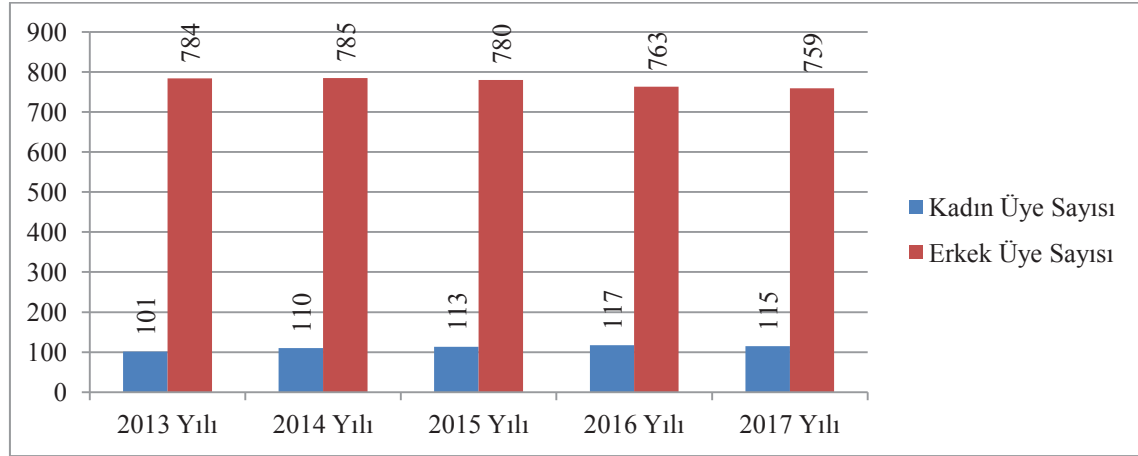
Araştırmanın evrenini BİST’te işlem gören 116 adet imalat sanayi işletmesi oluşturmaktadır. Söz konusu işletmelerin 2013-2017 yılları arasında yayımladıkları faaliyet raporları ve finansal tablo dipnotlarındaki risk açıklamaları incelenerek veriler elde edilmiştir. Bu çerçevede bahse konu veriler Kamuyu Aydınlatma Platformu, şirketlerin web sayfaları, faaliyet raporları, finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile kurumsal yönetim uyum raporları ve datastream veri tabanından elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında şirketlerin finansal risk açıklamaları, finansal olmayan risk açıklamaları ve toplam risk açıklamaları ile yönetim kurulunda yer alan kadın üye sayısı arasında istatistiksel açıdan

anlamalı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Ancak yapılan araştırmadan elde edilen veriler içinde kadın yönetim kurulu üye sayısı normal dağılım göstermediğinden (ağırlıklı olarak yönetim kurullarında erkeklerin oranının yüksek olmasından dolayı) sadece tanımlayıcı istatistik sonuçlarına yer verilmiştir.

5.3. Araştırmanın Bulguları

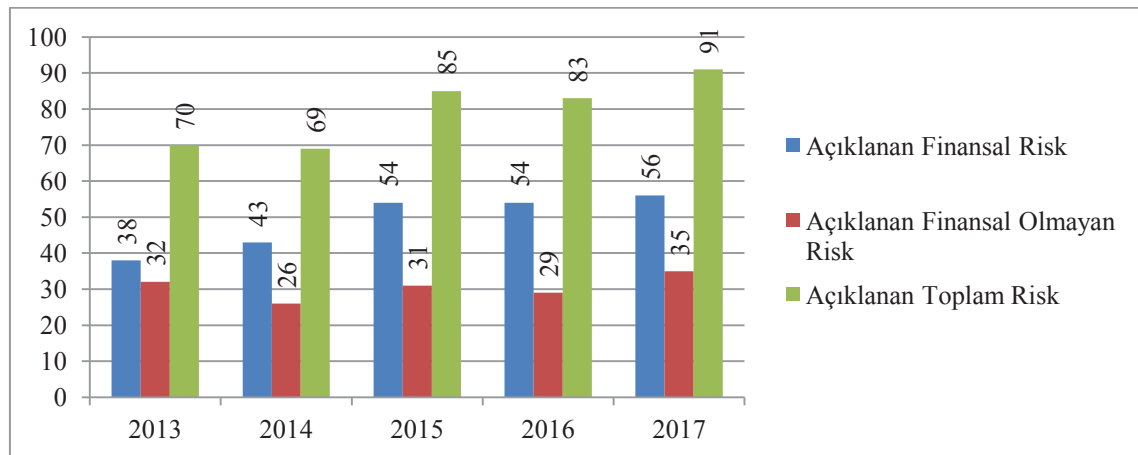
Yukarıda da belirtildiği üzere araştırma verileri içinde yer alan şirketlerdeki kadın yönetim kurulu üye sayısı ile erkek üye sayısı karşılaştırıldığında ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Şöyle ki:

Grafik 1. Yıllar İtibariyle Kadın-Erkek Yönetim Kurulu Üye Sayıları

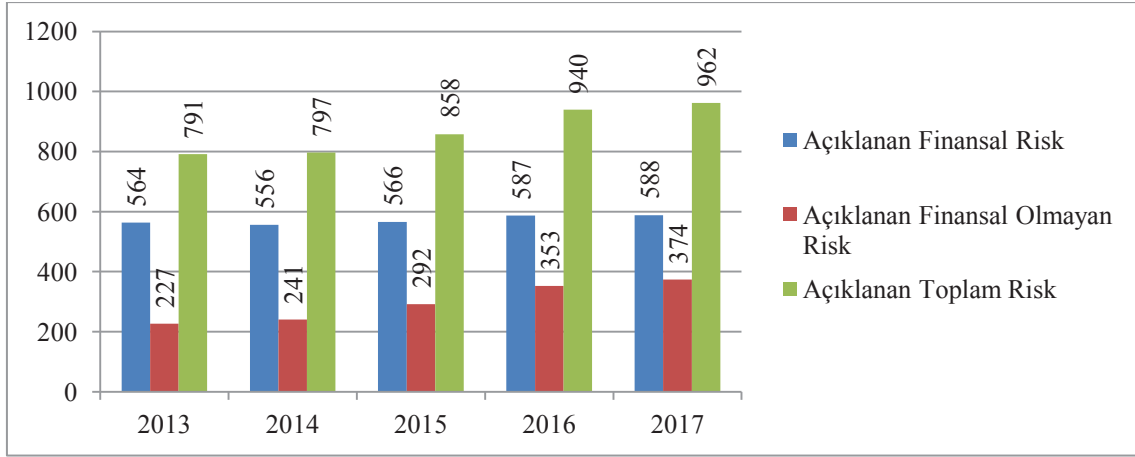
Grafik 1'den de görüleceği üzere yıllar itibariyle (2013-2017) yönetim kurullarında yer alan kadın üye sayısı 101-117; erkek üye sayısı ise 759-785 arasında değişme göstermiştir.

Araştırma örnekleminde yer alan ve Yönetim Kurulu Başkanları kadın olan şirketlerin yıllar itibariyle açıklamış olduğu riskler şöyledir:

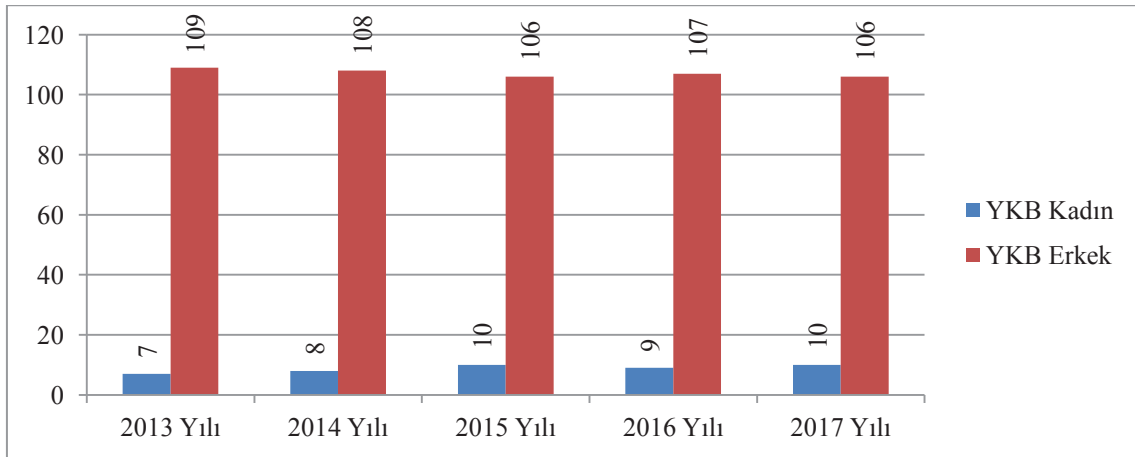
Grafik 2. Yönetim Kurulu Başkanı Kadın Olan Şirketler ve Açıkladıkları Riskler

Araştırma verileri içerisinde yer alan ve Yönetim Kurulu Başkanları erkek olan şirketlerin yıllar itibariyle açıklamış olduğu riskler şöyledir:

Grafik 3. Yönetim Kurulu Başkanı Erkek Olan Şirketler ve Açıkladıkları Riskler

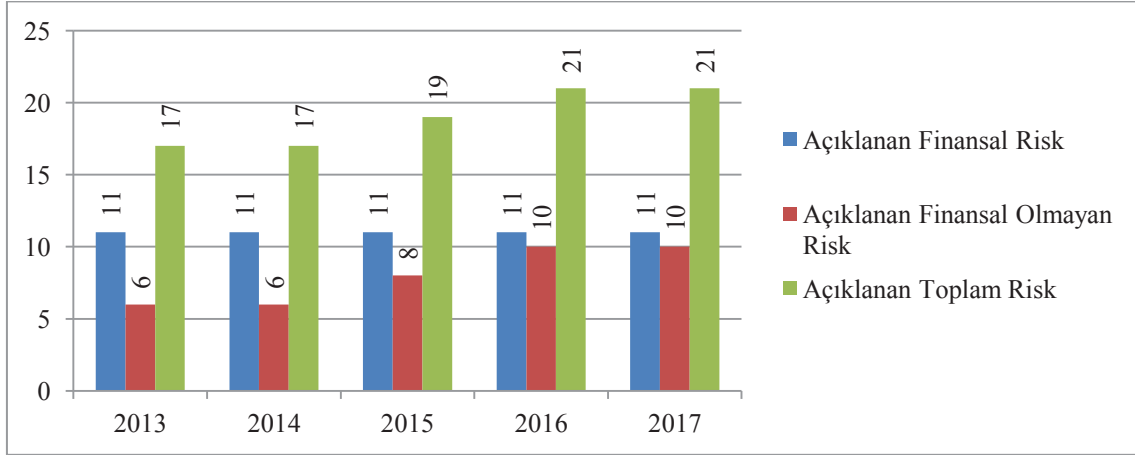
Araştırma verileri içinde yer alan şirketlerdeki yönetim kurulu başkanlarının erkek veya kadın olup olmadıklarına yönelik yaptığımız araştırmadan elde ettiğimiz bulgular şöyledir:

Grafik 4. Yıllar İtibariyle Kadın-Erkek Yönetim Kurulu Başkanı Sayıları

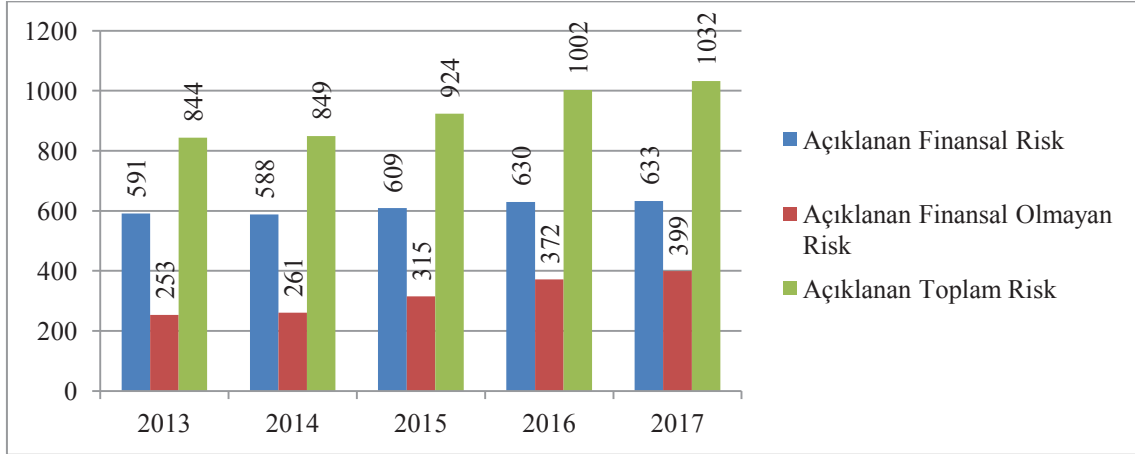
Grafik 4'den anlaşılacağı üzere 2013 yılında 7 şirketin Yönetim Kurulu Başkanı kadın iken; 109 şirketin Yönetim Kurulu Başkanı erkektir. 2014 yılında 8 şirketin, 2015 yılında 10 şirketin, 2016 yılında 9 şirketin ve 2017 yılında 10 şirketin yönetim kurulu başkanlarının kadın diğerlerinin erkek olduğu görülmektedir.

Araştırma verileri içerisinde yer alan şirketlerdeki CEO'ların kadın veya erkek olup olmadığı araştırılmış ve CEO'su kadın olan şirketlerde yapılan risk açıklamalarının şöyle olduğu belirlenmiştir.

Grafik 5. CEO'su Kadın Olan Şirketler ve Açıkladıkları Riskler

Araştırma verileri içerisinde yer alan ve CEO'ları erkek olan şirketlerin yıllar itibariyle açıklamış olduğu riskler şöyledir:

Grafik 6. CEO'su Erkek Olan Şirketler ve Açıkladıkları Riskler

Araştırma verileri içinde yapılan incelemede (2013-2017 yılları itibariyle) 116 şirketin 2 tanesinin CEO'sunun kadın olduğu; 114 şirketin ise CEO'sunun erkek olduğu belirlenmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadınlar şirketlerin yönetim kurullarında bulunmaktadır. Ancak gelişmiş ülkelerde dahil olmak üzere yönetim kurulundaki kadın temsili düşük seviyededir. Zira literatürde yer alan bazı çalışmalarda da yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranının düşük olduğu tespit edilmiştir. Kılıç (2014) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de yönetim kurullarında yer alan kadın üye oranının %8 ila %11 arasında değişkenlik gösterdiği sonucuna varılmıştır. Türkiye'de yapılan bir başka çalışmada da (Ocak, 2013) yönetim kurulunda kadın üye oranının ortalama %10,4 olduğu tespit edilmiştir.

Randøy ve diğerleri (2006) gerçekleştirdikleri çalışmada yönetim kurulunda kadın üye oranını Danimarka'da %7,2, Norveç'te %24,2, İsveç'te %15,1 olarak tespit etmişlerdir. Adams ve Ferreira

(2009) ABD’de gerçekleştirdikleri çalışmada kadın üyelerin oranını %8,1 olarak elde etmişlerdir. Çalışma sonuçlarından da görüleceği üzere gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede yönetim kurulunda yer alan kadın üye oranı oldukça düşüktür (Kılıç 2014, 46).

Çeşitli ülkelerde (Fransa, Lüksemburg, Norveç, Singapur, Ürdün, İsveç, Polonya ve Almanya) kadınların yönetim kurulunda ve üst düzey yönetimde yer alması gerektiğine yönelik düzenlemeler kurumsal yönetim ilkelerinde yer almaktadır. Söz konusu ülkelerde kurumsal yönetim ilkelerinde yer alan düzenlemelere göre; menkul kıymetler borsasında işlem gören şirketlerin yönetim kurullarında kadın ve erkek üyeler arasında bir denge olması gerektiği vurgulanmaktadır (Ocak 2013, 109-110).

Türkiye’de de Sermaye Piyasası Kurulu’nun yayınlamış olduğu kurumsal yönetim ilkelerinde yer alan düzenlemeye göre yönetim kurullarında en az bir üye bulunması gerektiği ifade edilmektedir. Ancak bu çalışma kapsamında araştırma verileri içinde yapılan incelemede 2013-2014-2015 yıllarında 40 şirketin, 2016 yılında 43 şirketin ve 2017 yılında 45 şirketin yönetim kurullarında hiç kadın üye bulunmadığı belirlenmiştir. Bu durum Türkiye’de bahse konu düzenlemenin hâlâ uygulanmadığını göstermektedir.

Araştırma bulgularından da anlaşılacağı üzere BİST’te işlem gören imalat sanayiinde faaliyette bulunan şirketlerin Yönetim Kurulu Başkanları ve CEO’ları karşılaştırıldığında ağırlıklı olarak erkeklerden oluştuğu; kadınların oranının ise oldukça düşük seviyede bulunduğu görülmektedir. Halbuki kadın yönetim kurulu üyeleri yönetim kuruluna farklı bakış açıları kazandırarak yönetim kurulunda alınan kararları etkileyebilir. Ayrıca kadınların yapıları itibariyle risk almaktan kaçınma eğilimlerinin yüksek olması sebebiyle daha fazla risk açıklama yapılması konusunda yönetim kurulunda etkin bir rol alabilirler. Bu da mevcut ve muhtemel yatırımcıların ihtiyaç duyduğu risk bilgilerini almalarını sağlayarak daha sağlıklı karar vermelerine yardımcı olabilir. Bu bakımdan şirketlerde yönetim kurulundaki kadın-erkek üye sayısı bakımından denge bulunmasının uygun olabileceği söylenebilir.

Bu çalışmada imalat sanayii şirketlerinin verileri incelenmiş, diğer sektörlerle yönelik inceleme yapılmamıştır. Araştırmacılara diğer sektörlerin yönetim kurulu yapıları ve risk açıklamalarına yönelik incelemeler yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adamu, M. U. 2013, "Risk Reporting: A Study of Risk Disclosures in the Annual Reports of Listed Companies in Nigeria", *Research Journal of Finance and Accounting*, Vol:4, No: 16.
- Akın Acuner, Ş. 2003, "Bir Verimlilik Artırma Tekniği Olarak Risk Yönetimi ve Modern Yönetim Teknikleri ile İlişkisi", *Verimlilik Dergisi*, Sayı: 12.
- Aksoy, M. A. 2013, "Türk Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XVII, Sayı: 1-2.
- Allini, A., Rossi F. M. and Hussainey K. 2016, "The Board's Role In Risk Disclosure: An Exploratory Study Of Italian Listed State-Owned Enterprises", *Public Money&Management*, Vol: 36, No:2.
- Ariffin, N. M. 2005, "Enhancing Transparency and Risk Reporting in Islamic Banks", School of Management, University of Surrey, PhD Thesis.
- Burke R. 2000, Women on corporate boards of directors: Understanding the context, in Burke R. and Mattis M., Women on corporate boards of directors: International challenges and opportunities (Dordrecht: Kluwer Academic Publishers).
- Chandiramani, G. 2009, "Quality Of Risk Reporting", Erasmus University Rotterdam, School Of Economics, Accounting, Auditing and Control, Master Thesis.
- Çelik, O. 2002, "Sermaye Piyasalarında Gönüllü Kamuya Açıklama", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Sayı: 6.
- Deumes, R. 2008, "Corporate Risk Reporting: A Content Analysis of Narrative Risk Disclosures in Prospectuses", *Journal of Business Communication*, Vol: 45, No:2.
- Dizdarlar, H. I., Uçan O. ve Can R. 2013. "2008 Finansal Krizinin İşletmelerin Sermaye Yapısına Etkisi", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1.
- Ekiz, Ç. 2006, Asimetrik Bilgi Teorisinin Bireysel Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkileri, Muğla Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.
- German Accounting Standards Board. (2000). Risk Reporting (GAS-5). GASB, Berlin. http://www.drsc.de/docs/drafts/5_eng.html (Erişim Tarihi: 09.09.2013).